

Initiativärende beträffande den s.k. razzian mot Internetsajten The Pirate Bay

Initiativet

The Pirate Bay är en svensk webbsida för s.k. fildelning som ger möjlighet att ladda ned bl.a. film och musik från andra användare utan kostnad. Den 31 maj 2006 rapporterade medierna om att polisen hade genomfört en razzia mot The Pirate Bay i bl.a. det s.k. webbhotellet PRQ:s lokaler. De efterföljande dagarna fick händelsen ett relativt stort utrymme i massmedierna, vilket i sin tur sannolikt bidrog till att JO mottog ett mycket stort antal klagomål mot bl.a. polis och åklagare.

Debatten om tillslaget och den kritik som framfördes i anmälningarna hit rörde en rad olika aspekter. Det gjordes gällande bl.a. att tillslaget syftat till att stänga ned The Pirate Bay efter påtryckningar från USA och att företrädare för det svenska Justitiedepartementet skulle ha blandat sig i polisens och åklagarens arbete. Vidare kom ett flertal privatpersoner och företag, mot vilka inga brottsmisstankar riktats, att drabbas vid tillslaget eftersom även deras servrar togs i beslag. Tvångsmedelsbeslutens lagenlighet ifrågasattes och det framfördes misstankar om att företrädare för Antipiratbyrån, som bildats av svenska branschorganisationer för producenter och distributörer av bio- och videofilm och datorspel, medverkat.

Mot denna bakgrund beslutade jag den 2 juni 2006 att i ett initiativärende utreda den aktuella händelsen.

Utredningen

Åklagarmyndighetens, internationella åklagarkammaren i Stockholm, akt i ärendet granskades. Vidare genomgicks handlingar från Justitiedepartementet beträffande fildelning och angränsande frågor, och på plats i departementet granskades den e-postkorrespondens som förekommit i aktuella hänseenden. Därutöver infordrades handlingar från Polismyndigheten i Stockholms län, Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt samt från Åklagarmyndigheten, Utvecklingscentrum i Stockholm och Umeå. Muntliga upplysningar inhämtades från överåklagaren AA, kammaråklagaren BB (förundersökningsledare i utredningen beträffande The Pirate Bay) och kriminalinspektören CC (polisens ”projektledare” i ärendet).

Av det som kommit fram vid min granskning finns det skäl att här särskilt nämna följande.

Det kan till en början konstateras att det inom Justitiedepartementet fortlöpande pågår verksamhet på det immaterialrättsliga området med bl.a. sedvanligt lagstiftningsarbete. En del av detta arbete har koppling till frågor om piratkopiering. I mars 2005 gav exempelvis departementet i uppdrag till Åklagarmyndigheten att tillsammans med Ekobrottsmyndigheten och Rikspolisstyrelsen göra en översyn av den brottsbekämpande verksamheten på immaterialrättens område, däribland piratkopiering på Internet. I en rapport i augusti 2005 redovisades uppdraget till departementet. I mars 2006 lämnade departementet ett nytt uppdrag till Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten att tillsammans vidta åtgärder för en effektivare bekämpning av immaterialrättsliga brott, särskilt när det gäller immaterialrättsintrång som utförs med användning av Internet. Uppdraget redovisades i juni 2006. Med hänsyn till de särskilda kompetenskrav som erfordras för att utreda immaterialrättsliga brott föreslogs bl.a. en ökad specialisering av polis och åklagare och att utredningarna framdeles koncentreras till vissa åklagarkammare och polismyndigheter.

Det finns också skäl att nämna att Motion Picture Association (MPA), som är en branschorganisation för filmbolag i USA, genom en svensk advokat i juli 2005 kontaktade Justitiedepartementet för få till stånd ett möte för att diskutera Sveriges hållning till fildelning och otillåten nedladdning av filmer. Det uppgavs att filmbolagen oroades över det förhållandet att fildelning av filmer världen över i stor utsträckning sker via Sverige. Mötet med företrädare för Justitiedepartementet ägde rum i oktober 2005. MPA har också till departementet under hösten 2005 sändt promemorior som innehållit beskrivningar av de polisanmälningar avseende fildelningssajter som MPA gjort och som redovisat omständigheter och juridiska resonemang kring The Pirate Bay. I mars 2006 fick dåvarande statssekreteraren DD ett brev direkt från en av cheferna för MPA i USA. I brevet påtalades bl.a. att tidigare gjorda polisanmälningar mot The Pirate Bay inte hade lett till något resultat och DD ombads därför att använda sitt inflytande för att få berörda myndigheter att agera i saken. DD besvarade brevet i april 2006 och uppgav då först bl.a. att "law enforcement of intellectual property rights is a high Swedish priority" varvid han hänvisade till de nyss nämnda uppdragen till Åklagarmyndigheten m.fl. Sedan framhöll han särskilt att "(a)ccording to the Swedish constitution, it is not possible for the Government or the Ministry to intervene in a specific case. I can however assure you that I follow closely the actions taken by the police and the prosecutors in respect of copyrights infringements on the Internet and I will not, if necessary, hesitate to initiate further measures to improve their effectiveness".

Även företrädare för den amerikanska ambassaden kontaktade under hösten 2005 Justitiedepartementet. MPA hade nämligen också påtalat för ambassaden att Sverige blivit ett centrum för olaglig fildelning av bl.a. film. Ambassaden önskade därför information om vad Sverige gjorde på området för att komma till rätta med

dessa problem. Med anledning av denna propå upprättades inom departementet en promemoria om genomförda, beslutade, planerade och pågående åtgärder med koppling till upphovsrätt/piratkopiering och ett möte hölls i saken.

Vidare reste i april 2006 en svensk delegation med företrädare för Justitie-departementet och polis- och åklagarväsendena till Washington D.C., USA. Syftet med resan var att utbyta erfarenheter, knyta kontakter och få kunskap om hur USA arbetar med IT-relaterade immaterialrättsintrång som exempelvis olovlig fildelning. Under resan träffade delegationen – i vilken bl.a. BB ingick – företrädare för amerikanska myndigheter och organisationer.

Under perioden februari–maj 2006 gjordes anmälningar mot The Pirate Bay beträffande brott mot upphovsrättslagen. En sådan gjordes av MPA och andra gjordes av bl.a. Antipiratbyrån och av International Federation of the Phonographic Industry (IFPI Svenska Gruppen), som är en organisation för skivbolag. Det gjordes gällande att The Pirate Bays verksamhet strider mot svensk lagstiftning. – I april beslutade BB vid den internationella åklagarkammaren i Stockholm att inleda förundersökning om brott mot upphovsrättslagen, och i slutet av maj beslutade han om husrannsakan på ett flertal platser. Samtidigt beslutades att tre personer skulle hämtas till förhör och delges misstanke om brott. Husrannsakingarna verkställdes den 31 maj och samma dag hölls också vissa förhör. Händelsen kom i medierna att kallas för razzian mot The Pirate Bay. Vid tillslaget togs ett mycket stort antal föremål i beslag, bl.a. inte mindre än sammanlagt 186 servrar. Den 1 juni lämnade BB utredningsdirektiv till polisen. I dessa angav han att utredningens första prioritering var att försöka minimera skadeverkningarna för tredje man och att polisen därför först och främst måste försöka sälla bort de datorer som inte innehöll någon information av betydelse för utredningen. I direktiven namngavs vissa företag som bedömdes ha särskilda skäl för förtur. Enligt uppgift hävde BB mellan den 2 juni och 8 juni 2006 beslagen avseende de datorer som inte var intressanta för utredningen.

Förundersökningen pågår fortfarande.

Några företag vars utrustning togs i beslag vid razzian begärde rättens prövning av beslagen. Stockholms tingsrätt beslutade i dessa fall att beslagen skulle bestå.

Efter razzian anmälde flera personer polis och åklagare för tjänstefel bestående bl.a. i att servrar som inte berördes av brottsmisstankarna togs i beslag. Dessa anmälningar har prövats av AA vid Åklagarmyndigheten, Utvecklingscentrum Umeå. Den 11 december 2006 beslutade han att inte inleda förundersökning om tjänstefel.

Rättslig reglering

Enligt 11 kap. 7 § regeringsformen får ingen myndighet, ej heller riksdagen eller kommuns beslutande organ, bestämma hur en förvaltningsmyndighet i särskilt fall

skall besluta i ärende som rör myndighetsutövning mot enskild eller som rör tillämpning av lag.

Förundersökning skall inledas så snart det på grund av angivelse eller av annat skäl finns anledning att anta att ett brott som hör under allmänt åtal har förövats (23 kap. 1 § första stycket rättegångsbalken, RB).

Föremål som skäligen kan antas ha betydelse för en brottsutredning får tas i beslag (27 kap. 1 § första stycket RB). Om ett beslag har verkställts utan rättens förordnande, får den som drabbats av beslaget begära rättens prövning av beslaget (27 kap. 6 § första stycket RB).

Om det förekommer anledning att ett brott har förövats som kan följas av fängelse, får i hus, rum eller slutet förvaringsställe en s.k. reell husrannsakan företas för eftersökande av föremål som är underkastade beslag. Hos någon annan än den som skäligen kan misstänkas för brottet får husrannsakan emellertid företas endast om brottet har förövats hos honom eller den misstänkte har gripits där eller det annars förekommer synnerlig anledning att man genom husrannsakan skall anträffa ett föremål som är underkastat beslag eller vinna annan utredning om brottet (28 kap. 1 § RB).

Beslag och husrannsakan får beslutas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse (27 kap. 1 § tredje stycket och 28 kap. 3 a § RB).

Straffskalan för brott mot upphovsrättslagen är böter eller fängelse i högst två år (53 § upphovsrättslagen, 1960:729).

Bedömning

Jag vill inledningsvis framhålla att JO:s huvuduppgift är att granska att myndigheter och andra som står under JO:s tillsyn följer lagar och andra författningar i sin verksamhet. Syftet med denna granskning är i första hand att undersöka om myndigheterna har handlat enligt de regler för förfarandet som gäller för dem. Detta innebär bl.a. att det ligger utanför mitt uppdrag att ha synpunkter i fråga om lagligheten av den verksamhet som bedrivs på webbsidan The Pirate Bay och om den rättsliga problematiken kring fildelning. Min utredning har därför i stället i huvudsak kommit att rikta in sig på dels påståendet att tjänstemän i Justitiedepartementet skulle ha utövat påtryckningar på polis och åklagare i den aktuella brottsutredningen, dels det förhållandet att det vid husrannsakingarna kom att beslagtas egendom som tillhörde enskilda eller företag mot vilka inga brottsmisstankar hade riktats.

Har polis och åklagare utsatts för påtryckningar i brottsutredningen beträffande The Pirate Bay?

I den allmänna debatten i medierna efter razzian mot The Pirate Bay framfördes inte sällan misstanken att det egentliga syftet med beslagen skulle ha varit att, efter påtryckningar från amerikanskt håll via Justitiedepartementet, stänga webbsidan.

Exempelvis förekom en uppgift om att polis och åklagare skulle ha "beordrats" att agera. Det kan i sammanhanget nämnas att dåvarande justitieministern EE anmäldes till riksdagens konstitutionsutskott på grund av misstanke om ministerstyrelse. Det finns därför skäl att betona att statsråd inte omfattas av JO:s tillsyn och att endast svenska myndigheters handlande kan bli föremål för granskning.

Vid min granskning har ett tämligen omfattande material från Justitiedepartementet genomgått, bl.a. handlingar om fildelning (rörande The Pirate Bay m.m.) och den svenska delegationens resa till Washington samt även den e-postkorrespondens som förevarit i nu aktuella hänseenden.

Den bild som framträder är att främst amerikanska branschorganisationer visat ett betydande intresse av att försöka förmå statsmakterna i Sverige att uppmärksamma frågan om olaglig fildelning och andra angränsande immaterialrättsliga problem. Som exempel kan nämnas att MPA, genom vad som får betecknas som lobbyverksamhet, dels försökt påverka Justitiedepartementet att mera allmänt prioritera dessa frågor, dels genom det tidigare nämnda brevet i mars 2006 försökt förmå DD att påverka polis och åklagares handläggning av gjorda anmälningar mot The Pirate Bay.

Lobbyverksamhet måste numera betraktas som en även i vårt land accepterad del av den politiska beslutsprocessen i vid mening. Lobbyning syftar till att påverka beslutsfattare och opinionsbildare för att på så sätt medverka till att beslut fattas som är förenliga med exempelvis en viss bransch eller en viss organisations intressen. Det torde också vara allmänt bekant att sådan verksamhet är vanligt förekommande i USA.

En skillnad mellan förhållandena i Sverige och dem i flertalet andra länder, av betydelse för bl.a. lobbyverksamheten, är svenska förvaltningsmyndigheters självständighet när det gäller beslut i enskilda ärenden som rör myndighetsutövning mot enskild eller som rör tillämpning av lag. Regeringen, ett statsråd eller en företrädare för Regeringskansliet kan således inte bestämma vilket beslut som polis eller åklagare har att fatta med anledning av en brottsanmälan eller vilka beslut som bör fattas inom ramen för en förundersökning. Jag noterar att DD också framhöll detta i sitt brevsvår till MPA.

En annan sak är att regeringen givetvis genom generella föreskrifter kan ge direktiv till förvaltningsmyndigheter, även inom området för myndighetsutövning. Genom bl.a. förslag till lagändringar, ökade anslag eller uttalanden i regleringsbrev kan regeringen styra verksamheten vid de brottsutredande myndigheterna, t.ex. i riktning mot att särskilt prioritera viss brottslighet. – Jag anser vidare att principen om förvaltningsmyndigheternas självständighet inte hindrar att t.ex. polis eller åklagare på begäran lämnar allmän information om en viss brottsutredning till företrädare för ett departement.

Jag har inte kunnat finna något stöd i de genomgångna handlingarna för påståendet att tjänstemän i Justitiedepartementet skulle ha försökt påverka polis och åklagares handläggning av brottsutredningen beträffande The Pirate Bay. Naturligtvis kan påtryckningar också ske muntligen. BB och CC har emellertid till JO uppgett att de under handläggningen av ärendet inte från Regeringskansliet eller från någon annan myndighet utsatts för några påtryckningar, eller fått ta emot synpunkter eller önskemål om handläggningen av ärendet. Jag har ingen anledning att betvivla riktigheten av dessa uppgifter. Min slutsats är således att det saknas fog för misstanke om att tjänstemän i Justitiedepartementet skulle ha försökt påverka polis och åklagare i brottsutredningen beträffande The Pirate Bay.

Fanns det skäl att ta egendom i beslag i den omfattning som skedde?

Jag vill först nämna att BBs beslut att inleda förundersökning och att föranstalta om husrannsakan inte föranleder något uttalande från min sida. Det bör framhållas att dessa beslut grundar sig på bedömningar av om t.ex. misstankegraden har nått upp till en viss erforderlig nivå. Frågorna är således av den arten att de ger visst utrymme för olika, var för sig godtagbara, bedömningar. – Det kan också redan här nämnas att CC uppgett sig inte känna till att någon utomstående person varit närvarande vid verkställandet av husrannsakingarna. Jag utgår därför från att så inte varit fallet.

Vid razzian mot The Pirate Bay genomfördes husrannsakan på ett flertal platser och omfattande beslag gjordes. Det har, som nämnts, uppgetts att bl.a. 186 servrar togs i beslag. Företag och privatpersoner som saknade koppling till eller samröre med The Pirate Bay berövades under viss tid datorstödet för sin verksamhet. Händelsen ledde därför bl.a. till ett flertal polisanmälningar mot polis och åklagare om tjänstefel. I december 2006 beslutade AA att förundersökning om tjänstefel inte skulle inledas. Som skäl för beslutet angavs följande.

I 27 kap. rättegångsbalken regleras bl.a. beslag. Enligt 1 § första stycket får egendom som skäligen kan antas äga betydelse för utredningen tas i beslag. Beslag får enligt tredje stycket endast beslutas om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men som åtgärden innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse.

Utredningen gäller misstankar om brott mot upphovsrättslagen bestående av fildelning, dvs. hemladdning av upphovsrättsligt skyddade alster, utan medgivande av upphovsrättsinnehavaren. Enligt utredningen är omfattningen av den aktuella fildelningen synnerligen omfattande. Enligt uppgift från målsäganden har hemsidan besökts av ungefär en miljon användare per dag. Verksamheten har pågått i mer än två år och har förorsakat upphovsmännen omfattande ekonomisk skada. Intrången gäller såväl musik som film.

Beslagen har varit motiverade med tanke på brottslighetens art och omfattning. Proportionalitetsprincipen utgör därvidlag inget hinder såvitt gäller de misstänkta och deras servrar. Emellertid har även ett stort antal servrar som inte berörs av utredningen tagits i beslag. Andra, ägare eller nyttjare av servrar, kan i varierande grad ha drabbats av skada eller men.

Av handlingar i ärendet framgår att åklagaren fått förfrågningar av personer, utanför de misstänkta krets, som drabbats av beslagen. I svar har åklagare ren uttalat att det inte fanns något som hindrade att han tog servrar i beslag, även om ägaren inte var misstänkt för brott, så länge det fanns anledning att anta att servrarna kunde

innehålla information av betydelse för utredningen. Justitiekanslern har i ett beslut den 22 januari 2001, dnr 3954-99-40, uttalat att särskild försiktighet bör iakttas vid beslag av datorer eftersom sådana beslag kan anses vara av särskilt ingripande natur. JK har uttalat att det alltid bör övervägas om syftet med beslaget kan tillgodoses på annat sätt än att utrustningen tas om hand och avlägsnas från platsen. Alternativt kan innehållet på hårddisken på plats kopieras i sin helhet.

Ett stort antal servrar har tagits i beslag efter husrannsakan. Det hade enligt min mening varit svårt, om ens möjligt, att utföra spegelkopiering på flera olika platser av ett så stort antal servrar. Detta hade troligtvis lett till ytterligare men eller skada för ägare och användare av de servrar som inte berördes av brottsmisstanke.

Jag anser att åklagaren har gjort en rimlig bedömning utifrån vad han kände till vid beslutet av beslag. De beslagtagna serverna ägde betydelse för utredningen. Åklagare och polis letade enbart efter filer som är relevanta i fildelningssammanhang. De har försökt minimera de skador och men beslagen orsakat, genom att skyndsamt häva de beslag som inte erfordrats för utredningen.

Anmälningssuppgifterna ger inte anledning till antagande att åklagare eller polis har gjort sig skyldiga till tjänstefel eller annat brott som hör under all mänt åtal. Det saknas därför förutsättningar att inleda förundersökning.

Jag har inte någon annan uppfattning i fråga om den straffrättsliga bedömningen av händelsen. Det finns däremot skäl att ytterligare något diskutera omfattningen av beslaget och det förhållandet att personer och företag som inte berördes av någon brottsmisstanke i stor utsträckning kom att drabbas av tillslaget.

När polis och åklagare i en brottsutredning överväger att vidta tvångsåtgärder måste – vid avvägningen mellan kravet på att det påstådda brottet skall utredas och den enskildes rätt till integritet och rättssäkerhet – hänsyn tas till vissa allmänna principer, t.ex. legalitets-, behovs- och proportionalitetsprinciperna (se närmare om dessa allmänna principer i t.ex. Gunnel Lindberg, Straffprocessuella tvångsmedel s. 18 f.).

När det gäller husrannsakan och beslag kommer proportionalitetsprincipen till direkt uttryck i bestämmelser i rättegångsbalken (28 kap. 3 a § och 27 kap. 1 § RB). I bestämmelserna föreskrivs att tvångsåtgärderna endast får beslutas om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

Eftersom husrannsakan genomfördes i bl.a. ett webbhotells lokaler hade polis och åklagare att räkna med att exempelvis servrar tillhöriga tredje man fanns i lokalerna. CC har också till JO upplyst att det inför tillslaget diskuterades hur man på plats skulle göra för att kunna skilja ut de servrar som kunde hänföra sig till The Pirate Bay. Enligt honom var det dock svårt att i förväg få fram sådana uppgifter utan att röja att en husrannsakan skulle komma att äga rum. Han har också upplyst att i någon av de lokaler där husrannsakan skedde fick polisen hjälp på plats av en tekniker som kunde peka ut vilka servrar som hade anknytning till The Pirate Bay medan det på andra ställen kunde konstateras att serverna inte var uppmärskade och att någon samarbetsvillig person inte fanns tillgänglig.

Som framgått har Justitiekanslern (JK) uttalat sig i ett ärende rörande beslag av datorutrustning. Enligt JK får beslag, som innebär att datorstödet för en viss

verksamhet inte fungerar, anses vara av särskilt ingripande natur och speciellt i de fall då egendomen tillhör andra än den misstänkte. Särskild försiktighet är därför påkallad vid beslag av datorutrustning och det bör alltid övervägas om syftet med beslaget kan tillgodogöras på något annat sätt än genom att utrustningen tas om hand och avlägsnas från platsen (JK:s beslut den 22 januari 2001, dnr 3954-99-40). Jag instämmer i dessa uttalanden.

För egen del vill jag särskilt understryka vikten av att polis och åklagare noga vinnlägger sig om att på plats så långt möjligt försöka identifiera de servrar som kan antas innehålla material av betydelse för utredningen om det eller de brott som förundersökningen avser. Man bör ha i åtanke att beslag av t.ex. ett företags centrala datorutrustning kan få betydande negativa konsekvenser för företaget. Å andra sidan är det i vissa situationer i det närmaste ofrånkomligt att utomstående på olika sätt kan komma att drabbas under en brottsutredning, även om målsättningen för de brottsutredande myndigheterna givetvis alltid måste vara att i största möjliga mån undvika detta.

Förundersökningsledaren har alltså den grannliga uppgiften att överväga om skälen för tvångsåtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse. I ett fall som det förevarande, då det inte framstod som möjligt att på plats avgöra vilka servrar som skäligen kunde antas ha betydelse för brottsutredningen, hade denne således att ställa sig frågan om utredningen av den misstänkta brottsligheten var av sådan vikt att det var acceptabelt att låta beslagta också sådan egendom som kunde sakna varje intresse för brottsutredningen och vars tillfälliga omhändertagande kunde medföra skada för tredje man.

Det hade gjorts gällande att verksamheten på The Pirate Bays webbsida – som pågått under flera års tid – förorsakat ett antal upphovsmän stor skada. Den ännu pågående förundersökningen är omfattande och de anmälda brotten kan sägas avse betydande ekonomiska värden. Mot denna bakgrund finner jag inte tillräckliga skäl att ifrågasätta att egendom togs i beslag i den omfattning som skedde.

Det regelverk som omgärdar tvångsmedlet beslag innefattar också en möjlighet för den som drabbas att begära rättens prövning av beslaget. Domstolen har då att pröva om det finns skäl för fortsatt beslag (27 kap. 6 § första stycket RB). Som framgått skedde också en sådan prövning i något fall.

En delvis annan fråga är om det, för att minimera skadan för de företag och enskilda som inte berördes av brottsutredningen, kunde ha varit möjligt att undersöka serverna på plats i stället för att föra dem till polishuset för närmare undersökning. Enligt CC var detta inte möjligt eftersom serverna var tekniskt komplicerade. En undersökning på plats hade också ha tagit betydligt längre tid att genomföra. Vidare skulle det, enligt CC, i sådant fall också ha funnits risk för att utomstående kunde ta sig in via Internet och radera filer på serverna.

Jag noterar att även vid en undersökning på plats hade det givetvis varit möjligt att koppla bort serverna från Internet och någon utomstående hade därefter knappast kunnat påverka deras innehåll. Hur lång tid som behövts för en undersökning av serverna i bl.a. webshotellets lokaler måste rimligen åtminstone delvis bero på vilka tekniska och personella resurser som polisen disponerade. Jag har emellertid inte anledning att ifrågasätta uppgiften att en undersökning på plats i det aktuella fallet skulle ha tagit längre tid i anspråk, och finner därför inte skäl att kritisera polis och åklagare för att serverna fraktades bort för vidare utredning.

Det är emellertid givet att ett beslags varaktighet också har betydelse vid bedömningen av om tvångsåtgärden är förenlig med proportionalitetsprincipen. Såvitt kommit fram i ärendet hävde BB mellan den 2 juni och 8 juni 2006 beslagen av de föremål som inte hade något med fildelningen att göra. Även om min granskning visar att BB och polisen haft ambitionen att så snabbt som möjligt sålla bort de för utredningen ointressanta serverna, anser jag att det, trots allt, kan ifrågasättas om inte denna inledande sållning kunnat ske snabbare än som blev fallet. Det är givet att varje dag som beslagen bestod kunde innebära ett stort avbräck för de utomstående som drabbats av åtgärden. Jag finner dock inte tillräckliga skäl att utreda saken vidare.

Avslutande synpunkter

Jag har, som framgått, inte funnit anledning att kritisera de befattningshavare som varit föremål för min granskning i detta ärende rörande razzian mot The Pirate Bay.

Ärendet visar emellertid på vissa av de svårigheter och problem av såväl rättslig som praktisk natur som är förbundna med utredning av påstådd brottslighet i IT-miljö.

Reglerna om beslag tar, enligt 27 kap. 1 § RB, sikte på fysiska föremål (första stycket). Numera finns också en särskild regel som klargör att vad som sägs om föremål också gäller skriftlig handling (andra stycket). Denna regel tillkom eftersom det vid beslag av handlingar normalt inte är handlingen som sådan, utan den information handlingen innehåller, som är av intresse för brottsutredningen. Någon reglering som särskilt tar sikte på information i elektronisk form finns dock inte. Situationen kan beskrivas på det sätt som görs i departementspromemorian *Brott och brottsutredning i IT-miljö* (Ds 2005:6):

”Eftersom beslagsreglerna utgår från traditionella informationsbärare, samtidigt som information i allt större utsträckning datorbehandlas och lagras i elektronisk form, har det uppstått en klyfta mellan regelsystemet och verkligheten” (s. 283).

Ett antal rättsliga frågor behandlas i den nämnda promemorian, som i huvudsak föranletts av frågan om svenskt tillträde till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet. I promemorian lämnas vissa förslag för att anpassa reglerna om husrannsakan och beslag till modern teknik och föreslås en ny regel om husrannsakan i IT-miljö. Förslagen är föremål för beredning i Justitiedepartementet.

Vid undersökning av datorer kan olika tekniker användas, t.ex. spegelkopiering eller vanlig kopiering (se Gunnel Lindberg, a.a. s. 421 f.). Förfaringssättet att kopiera beslagttaget material, inte endast innehållet i datorer, har diskuterats i olika utredningar om tvångsmedel. I ett beslut den 17 maj 2001 uttalade JK att Justitiedepartementet på nytt borde överväga frågan att lagreglera möjligheterna till kopiering av beslagttaget material (dnr 2806-00-21). I den nyss nämnda departementspromemorian diskuterades saken (se a.a. s. 307 f.). Det konstaterades emellertid att det inte inom ramen för det arbetet lämpade sig att lägga fram regler för kopiering av beslag men att det fanns goda skäl att överväga frågan i annat sammanhang. Jag finner skäl att återigen väcka Justitiedepartementets uppmärksamhet på frågan genom att för kännedom överlämna en kopia av detta beslut dit.

När det så gäller den mera praktiska eller tekniska sidan av saken, inger det naturligtvis betydande farhågor att en utredning av påstådd brottslighet i IT-miljö kan, som i fallet The Pirate Bay, drabba även ett stort antal enskilda och företag mot vilka någon brottsmisstanke inte riktats och att gjorda beslag i sådana fall kunnat bestå i upp till en veckas tid. En sådan effekt kan vara en följd av brister i tekniskt kunnande och/eller utrustning eller ha sin grund i otillräckliga personella resurser hos polisen. Det är därför angeläget att polisen vid ingripanden av detta slag avsätter sådana resurser att skador för tredje man undviks, eller i vart fall minimeras.